

NOTĂ INFORMATIVĂ la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (proceduri simplificate în procesul penal)
1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului
Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (proceduri simplificate în procesul penal) este elaborat la inițiativa Ministerului Justiției urmare a propunerilor prezentate de către diverse instituții publice și urmare a ședințelor Grupului de lucru privind modificarea Codului de procedură penală creat pe platforma ministerului în cadrul căroră, aceste propuneri au fost analizate, consolidate și inserate în proiect.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite
Proiectul de lege a fost elaborat în vederea realizării acțiunii nr. 2.1.3 „Simplificarea și eficientizarea procedurilor judiciare” din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025, ce vizează revizuirea legislației procesual penale în vederea simplificării/eficientizării procedurilor de examinare a cauzelor penale atât la etapa prejudiciară, cât și la cea judiciară, precum și revizuirea mecanismelor procesuale care ar asigura un echilibru adecvat între învinuire și apărare din perspectiva egalității armelor. Condițiile ce au impus elaborarea prezentului proiect constă în eficientizarea procedurilor simplificate în procesul penal, precum și sincronizarea acestora prin introducerea unei proceduri simplificate noi. Astfel, aceste condiții pot fi structurate în 3 categorii: i) acordul de recunoaștere a vinovăției, ii) acordul judiciar în interesul public și iii) judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. În cadrul grupului de lucru instituit pe platforma Ministerului Justiției, au fost semnalate deficiențe cu privire la aplicarea în practică a instituției acordului de recunoaștere a vinovăției, dat fiind faptul că nu este atractivă și nu încurajează aplicarea acestuia. Mai mult ca atât, ajustarea acordului de recunoaștere a vinovăției reiese și din Memorandumul cu FMI în care a fost trasată necesitatea ajustării acestui mecanism pentru a fi funcțională și încurajatoare. <u>Acordul de recunoaștere a vinovăției</u> oferă beneficii tuturor actorilor sistemului judiciar penal, inclusiv procurorilor. Partea apărării, în cazul în care își recunoaște vinovăția, ar trebui să fie cointerесată și să folosească aceste beneficii ca pârghii pentru a determina să încheie un asemenea acord, deoarece în acest fel poate fi redusă pedeapsa penală. Actualmente procedura acordului de recunoaștere a vinovăției nu reprezintă instituția care ar putea fi aplicată sistemului de drept procedural penal pentru a facilita desfășurarea urmăririi penale prin reducerea timpului și a cheltuielilor costisitoare. Acest fapt se datorează că pentru încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției trebuie utilizate o multitudine de proceduri, practic automatizate și birocratice, care în esență, nu își găsesc aplicabilitate. Însă odată cu apariția procedurii simplificate de judecare a cauzelor pe baza probelor

administrare în faza de urmărire penală, o parte semnificativă a cauzelor trimise în judecată sunt examinate în procedura respectivă.

Mai mult, procedura de judecare a cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală din art. 364¹ din *Codul de procedură penală*, s-a dovedit a fi una atractivă, cu un termen de examinare restrâns și cu mai multe beneficii decât procedura acordului de recunoaștere a vinovăției și care prevalează de ultima. Din propunerile parvenite în cadrul grupului de lucru și a mai multe instituții au fost semnalat deficiențe, interpretări eronate și lacune ale cadrului normativ procesual-penal cu privire la procedura în ordinea art. 364¹ din *Codul de procedură penală*.

Se propune ajustarea unor neclarități care sunt interpretate eronat în practică, precum și limitarea aplicării acestei proceduri numai cu privire la infracțiunile pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de cel mult 15 ani.

În altă ordine de idei, în legislația penală a Republicii Moldova răspunderea penală a persoanei juridice este limitată la aplicarea a trei categorii de pedepse: amenda, privare de dreptul de a exercita o activitate sau lichidarea, ce implica excluderea de pe piața comercială a unui actor economic și distorsionarea concurenței. Spre deosebire de persoanele fizice, în cazul persoanelor juridice, nu există proceduri alternative pentru urmărirea penală și înfăptuirii justiției. Dacă infracțiunea este comisă de către o persoană fizică ar fi posibil aplicarea liberării de răspundere penală în condițiile stipulate în *Codul penal*, inclusiv liberarea condiționată de răspunderea penală. Adicional persoana fizică poate încheia acord de recunoaștere a vinovăției în virtutea căruia beneficiază de o reducere la pedeapsa penală în schimbul recunoașterii vinovăției în comiterea infracțiunii incriminate și calificarea juridică indicată în actul de acuzare.

Analizând practica penală a Franței, Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, SUA apare o procedură alternativă pentru urmărirea penală a persoanelor juridice cu scop lucrativ cunoscut sub numele de „Deferred prosecution agreement” în Regatul Unit al Marii Britanii, SUA „Convention juridique d’interet public” în Franța. Ca urmare a studierii experienței țărilor menționate supra, se propune reglementarea unei proceduri speciale pentru persoanele juridice sub denumirea generică de acord judiciar de interes public.

Dat fiind faptul că există mai multe alternative cu privire la procedurile simplificate în procesul penal, ar fi echitabil ca acestea să se poată diferenția între ele, atât după procedura de judecare cât și după pedepsele aplicate, precum și atractivitatea în „utilizarea” lor. Prin urmare, proiectul respectiv vine să clarifice și să traseze clar liniile de demarcare între aceste proceduri simplificate în procesul penal: acordul de recunoaștere a vinovăției, acordul judiciar în interesul public și judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, fapt ce impune modificarea *Codului penal*, *Codului de procedură penală* și alte acte normative.

Prezentul proiect propune introducerea mai multor beneficii pentru toate părțile. Astfel, proiectul urmărește printre avantajele, degrevarea instanțelor de judecată de volumul mare de cauze și operativitatea instrumentării acestora atât la faza de urmărire penală cât și la faza de judecare, vor fi recuperate mai rapid

prejudiciile cauzate prin infracțiuni, oferirea instrumentelor de identificare a persoanelor vinovate, evitarea tergiversării examinării cauzelor, evitarea expirării termenului de prescripție sau de restituire a prejudiciului cauzat etc.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

I. Judecarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală

În practică, procedura în ordinea art. 364¹ din *Codul de procedură penală* se aplică și persoanelor juridice. Pentru a înlătura aceste neclarități, **alin. (1)** se impune de specificat că doar *inculpatul persoana fizică* poate solicita ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Completarea *Codului penal* cu norma de la **art. 79¹**, impune încadrarea organică în capitolul VIII „Individualizarea pedepselor” ca o normă de drept general pentru aplicarea pedepsei în cazul judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, similar acordului de recunoaștere a vinovăției. Pentru a nu admite dublarea normei, dispozițiile **alin. (8)** din **art. 364¹** din Codul de procedură penală urmează a fi abrogată.

Așadar, **art. 79¹** din *Codul penal* prevede reducerea cu o pătrime a limitelor de pedeapsă sub formă de amendă, muncă neremunerată în folosul comunității sau închisoare prevăzute de norma Părții Speciale din Codul penal, în cazul în care inculpatul a recunoscut săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu, încadrarea juridică și a solicitat ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Aceasta normă impune reducerea doar a pedepselor principale sub formă de amendă, muncă neremunerată în folosul comunității sau închisoare, însă pedepsele complementare nu vor fi reduse.

Prin **alin. (1¹)** din **art. 364¹** au fost limitate cauzele în care se va purcede la judecarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Astfel, judecarea în procedura respectivă va putea avea loc numai cu privire la infracțiunile pentru care legea prevede pedeapsa amenzii, muncii neremunerate sau a închisorii de cel mult 15 ani.

Recurgerea la această limitare de categorii de infracțiuni și reducere a limitelor de pedepse din **art. 79¹** se datorează încurajării persoanelor de a opta pentru încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției la faza de urmărire penală, care nu va impune reducerea timpului și a cheltuielilor costisitoare.

În partea ce ține de modificările operate la **alin. (2)** acestea reiese din practică în care instanțele, pronunțând în ordinea **art. 364¹** sentințele de condamnare a persoanelor, dispun recunoașterea persoanei vinovate și condamnarea acestuia. Prin urmare, o condamnare poate avea loc doar dacă din probele administrate în faza de urmărire penală rezultă suficiente date cu privire la vinovăția inculpatului.

Inadvertențe de aplicare în practică sunt și la modul de atac al sentințelor emise în ordinea **art. 364¹**. De aceea este imperios de a reglementa expres acest fapt în **alin. (10) și (11)** modalitatea de contestare și judecare a căii de atac exercitate asupra acestora.

II. Procedura privind acordul de recunoaștere a vinovăției

În vederea simplificării procedurii acordului de recunoaștere a vinovăției, prezentul proiect prevede următoarele:

- încheierea are loc la faza de urmărire penală din momentul înaintării învinuirii și până la trimiterea cauzei în judecată.

Proiectul prevede că acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi aplicat și în privința persoanelor juridice, grație modificărilor operate la **art. 63 și 65** din *Codul de procedură penală*, prin excluderea cuvântului „fizică”. Această modificare este imperioasă pentru că, odată ce persoana juridică poartă răspundere penală pentru săvârșirea infracțiunii, nu este reglementată statutul procesual al acesteia în cadrul procesului penal.

O altă modificare se referă la faptul că procedura acordului de recunoaștere a vinovăției nu se va aplica în cazul:

- a) în care învinuitul la momentul săvârșirii infracțiunii, nu a atins vârsta de 18 ani;
- b) infracțiunilor a căror pedeapsa cu închisoare este mai mare de 15 ani și a celor prevăzute la art. 135 și 135¹ din *Codul penal*;
- c) în care învinuitul este conducătorul grupului criminal organizat sau organizației criminale.

Dacă infracțiunea este săvârșită cu participație, cauza se disjungă în privința persoanei care a încheiat acordul de recunoaștere a vinovăției.

Acordul de recunoaștere a vinovăției urmează a fi negociat cu procurorul și învinuitul asistat de avocatul său, ținând cont de criteriile și circumstanțele de individualizare a pedepsei și doar în limitele art. 80 din *Codul penal*.

Atragem atenția că **art. 80 alin. (1)** din *Codul penal* este dat într-o nouă redacția așa încât pentru încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției, învinuitul beneficiază de o reducere cu o treime din limitele de pedeapsă. Astfel, reducerea limitelor minime și maxime se va calcula atât din pedepsele principale cât și din cele complementare.

O altă noutate mai atractivă de aplicare a acordului de recunoaștere a vinovăției reprezintă dispozițiile **art. 80 alin. (2)** din *Codul penal*, în care limitele de pedeapsă prevăzute de norma Părții Speciale a *Codului penal* se reduc cu o doime, dacă învinuitul va coopera cu organul de urmărire penală în vederea descoperirii infracțiunilor ori la demascarea și urmărirea penală a altor complici la infracțiune sau altor persoane, la căutarea bunurilor obținute în urma săvârșirii infracțiunilor, iar instanța de judecată va accepta acest acord.

La fel, proiectul prevede:

- conținutul acordului de recunoaștere a vinovăției;
- procedura de admisibilitate a acordului. În cazul în care acesta nu corespunde după condițiile de formă și conținut, procurorului i se acordă posibilitatea de a înlătura omisiunile depistate
- „scutirea” procurorului de la întocmirea rechizitoriului, în cazul în care a fost inițiată procedura de încheiere a acordului de recunoaștere a vinovăției.

- soluțiile instanței în cazul admiterii sau respingerii acordului de recunoaștere a vinovăției;
- modalitățile de contestare a soluțiilor instanței.

III. Procedura privind acordul judiciar de interes public

În fapt, persoanele juridice învinuite de comiterea unei infracțiuni vor putea semna o tranzacție cu procurorul în temeiul căruia persoana juridică este liberată condiționat de răspundere penală. Astfel de acorduri vor putea fi încheiate de către reprezentantul legal sau reprezentantul desemnat al persoanei juridice cu participarea procurorului, doar pentru infracțiunile prevăzute la art. 244 (evaziunea fiscală a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor), 243 (spălarea banilor), 325 (corupere activă), 326 (traficul de influență), 334 (darea de mită) din Cod penal. Similar cu acordul de recunoaștere a vinovăției, acordul judiciar de interes public va fi aprobat de către procurorul ierarhic superior și confirmat de instanța de judecată.

Condiționalitățile pentru semnarea acordului judiciar de interes public sunt recunoașterea existenței faptului infracțional și a calificării juridice indicate în actul de acuzare, achitarea unei amenzi de interes public și repararea prejudiciului cauzat prin comiterea infracțiunii.

Cuantumul amenzii de interes public va fi calculat proporțional cu profitul obținut prin comiterea infracțiunii în limita a 30 % din cifra medie de afaceri anuală calculată pe ultimii 3 ani până la data pornirii urmăririi penale. Amenda de interes public nu poate fi mai mică decât trei amenzi minime penale prevăzută pentru categoria de infracțiuni de care este învinuită persoana juridică. Dat fiind că semnarea acordului judiciar de interes public va fi un temei de liberare condiționată de răspundere penală, nu vor fi aplicate pedepsele complementare sub formă de lichidare persoanei juridice sau privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

Suplimentar, prin acordul judiciar de interes public va fi instituită o perioadă de monitorizare de către autoritățile competente pentru evaluarea riscurilor corupționale pe o perioadă care nu va depăși 3 ani. Astfel, de competența Centrului Național Anticorupție, Serviciului de Prevenire și Combaterea Spălării Banilor, Serviciul Fiscal de Stat va fi monitorizarea persoanelor juridice care au semnat un acord judiciar de interes public.

Un aspect esențial al acestei proceduri alternative este că acordul judiciar de interes public nu poate fi semnat de către reprezentantul legal al persoanei juridice care a fost pus sub învinuire. Persoanele responsabile de comiterea infracțiunii vor fi înlăturate de la posturile de administrare. Acordul judiciar de interes public nu afectează urmărirea penală a persoanelor fizice care au comis infracțiunea și nu înlătură răspunderea penală a acestora. Cauzele penale a persoanelor fizice sunt examinate în proceduri separate.

Transparența acestei proceduri alternative este asigurat prin cerința publicării acordului judiciar de interes public pe pagina web oficială a autorităților responsabile de monitorizare, procuratura, și instanța de judecată. Validarea acordului judiciar de interes public de către instanța de judecată implică

verificarea respectării condițiilor legale de către procuror și reprezentantul persoanei juridice. În cazul în care acordul judiciar de interes public este validat de instanța de judecată, urmărirea penală se suspendă condiționat.

În circumstanțele în care persoana juridică nu execută obligațiile asumate în baza acordului judiciar de interes public, nu achită amenda de interes public stabilită, comite o altă infracțiune, urmărirea penală este reluată cu expedierea cauzei penale în instanța de judecată. Dacă persoana juridică se conformează condițiilor stipulate în acordul judiciar de interes public în termenul stabilit, urmărirea penală încetează.

Inspirat din practica anglo-saxonă, acordul judiciar de interes public asigură celeritatea procesului penal, fiind mai rapid în raport de un proces de judecată conform procedurii generale. Adicional, acordul judiciar de interes public asigură încasări la bugetul de stat prin amenzi benevol achitate de persoana juridică, a cărui quantum depășește amenda ce ar fi stabilită în baza legii penale. În baza acordului judiciar de interes public se exclude lichidarea persoanei juridice, prin urmare nu este afectat mediul economic și stabilitatea pieței economice.

Cu titlu de drept comparat, menționăm că, în Franța, astfel de acorduri au fost semnate cu HSBC Private Bank (Elvetia), SA Societe generale, SARL Google France, Societatea europeana Airbus etc care pot fi consultate pe <https://www.agence-francaise-anticorruption.gouv.fr/fr/convention-judiciaire-dinteret-public>, <http://www.justice.gouv.fr/publications-10047/cjip-13002/>. La 24 octombrie 2022, în Franța a fost validat un acord judiciar de interes public cu SA "Credit SUISSE AG" prin care persoana juridică s-a obligat să achite o amendă de interes public în mărime de 123 milioane euro și daune interese în sumă de 115 milioane de euro. SA "Credit SUISSE AG" a fost învinuită de faptul că în perioada anilor 2006 -2012 a comis infracțiunea de spălare de bani obținuți prin fraudă fiscală și alte infracțiuni conexe.

În UK acorduri similare s-au încheiat cu Amec Foster Wheeler Energy Limited, Airline Services Limited, Airbus SE, ICBC Standard Bank Plc etc. <https://www.sfo.gov.uk/publications/guidance-policy-and-protocols/guidance-for-corporates/deferred-prosecution-agreements/>.

4. Fundamentarea economico-financiară

Adoptarea proiectului nu impune cheltuieli financiare suplimentare din contul bugetului public național.

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Adoptarea proiectului de lege nu va necesita modificarea altor acte normative.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În conformitate cu art. 20 [Etapile principale ale legiferării] din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative*, a fost publicat [Anunțul privind inițierea elaborării proiectului de Lege pentru modificarea Codului de procedură penală \(aplicarea acordului judiciar în cauzele privind unele categorii de infracțiuni săvârșite de către persoanele juridice\)](#). În cadrul ședințelor grupului de lucru creat în baza Ordinului ministrului justiției nr. 71 din 14 martie 2022 pe platforma

ministerului au fost analizate carențele cadrului normativ existent cu privire la procedurile simplificate în cadrul procesului penal. Concomitent, discuții și consultări asupra procedurii acordului de recunoaștere a vinovăției și procedurii de judecare a cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, în ordinea art. 364¹ din *Codul de procedură penală*, au fost discutate în cadrul ședințelor acestui grup de lucru larg și reprezentativ privind modificarea consolidată a *Codului de procedură penală*, de unde au fost extrase prevederile din prezentul proiect.

În baza [conceptului acordul judiciar în interes public](#), la 6 septembrie 2022, Ministerul Justiției a organizat un [eveniment public](#) în care au fost discutate, printre altele, introducerea în legislație a posibilității încheierii unui acord judiciar de recunoaștere a vinovăției între procuror și persoana juridică acuzată.

În scopul respectării prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*, proiectul este plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Proiecte de acte normative remise spre coordonare* și pe platforma www.particip.gov.md.

Secretar de stat

Veronica MIHAILOV-MORARU